

A vélemény szabad: Tényleg rabszolgákat csinál belőlünk a „rabszolgatörvény”?

Mi van, ha valakinek megéri túlórázni? Ha valaki sokat túlóráztat, annak elcsábítják a munkavállalóit? Mi éri meg jobban, a túlórapénz, vagy a munka utáni közös sörözés?

A munkapiaci szabályozással kapcsolatban az emberek hajlamosak azt feltételezni, hogy a munkáltató tulajdonképpen azt csinál a munkavállalóval, amit akar, kivéve persze, ha az állam ebbe be nem avatkozik.

Az alapvető közgazdaságtani logika azonban egészen más következtetésre vezet minket. A munkáltatót egyrészt korlátozhatja a verseny: ha egy vállalat egy munkásnak határterméke alatti bért fizet, akkor egy másik vállalatnak érdemes fölé ígérnie, amivel elcsábíthatja a munkavállalót. Ilyen módon versenyzői munkapiacon a munkások a hozzáadott értéküknek megfelelő bért kapnak.

Van azonban olyan helyzet, amikor egy városban vagy régióban csak egy nagy munkáltató van. Ő, gondolhatnánk, mégis csak azt csinál a dolgozóival, amit akar. Ez sem teljesen igaz azonban. A vállalatnak még ilyenkor is figyelembe kell vennie, hogy a munkás milyen áron hajlandó *egyáltalán* dolgozni.

Mi működik?

Vegyünk egy vállalatot, amely azt szeretné, hogy a dolgozói többet túlórázzanak. Ezt teheti úgy, hogy fizet nekik túlórapénzt. Mi van azonban, ha nem akar túlórapénzt fizetni? Ha a jog megengedi, a dolgozót egyszerűen utasíthatja, hogy dolgozzon többet (az új szabályozás egy ilyen helyzetnek annyiban felel meg, hogy nem kellene a túlórákat azonnal kifizetni, *valamikor* azonban az új törvény értelmében is rendezni kellene, és ha időközben megszűnik a dolgozó munkaviszonya, a túlóradíjat azt követően kell rendezni). A

dolgozók így többet dolgoznak, átmenetileg ugyanannyi pénzért – könnyen belátható azonban, hogy ez nem működőképes megoldás.

Lesznek olyan dolgozók, akik korábban még éppen hajlandóak voltak adott bér mellett dolgozni, de az új követelmények mellett már nem lesznek hajlandók. Emiatt, ha a vállalat nem akar dolgozókat elveszíteni, akkor vagy megnöveli a később kifizetendő túlóradíjat (minél később fizetné azt ki, annál többet kellene fizetnie, mivel a későbbi pénz a munkás számára kevesebbet ér, mint a jelenben kifizetett pénz), vagy ha nem, kénytelen lesz emelni az alapbért.

A „rabszolgotörvény” körüli szakszervezeti és ellenzéki retorika tehát nem tűnik megalapozottnak.

Valódi rabszolgotörvény egy olyan törvény lenne, amely valamilyen módon korlátozná a dolgozók mobilitását vagy kifejezetten kötelezné az embereket a munkavállalásra bizonyos vállalatoknál.

Akkor hogyan tudnánk jellemezni az asztalon lévő törvényt? A kritikusok szerint a törvény a „német multik” kedvére tesz. Kétséges azonban, hogy az említett multik [alkalmaznák-e egyáltalán](#).

Egy másik magyarázata annak, hogy miért pont most miért pont ilyen törvényt terjesztett be a kormány, hogy ezzel az eszközzel kívánják megszüntetni a munkaerőhiányt. Ha az a cél, hogy a munkaerőhiányt béremelés nélkül szüntessék meg, az, ahogyan fentebb láttuk, nem fog sikerülni. Úgy általában, ha egy piacon hiány van, vagyis adott ár mellett többen szeretnének vásárolni, mint ahányan az adott dolgot eladásra kínálják, az egyensúly csak úgy állhat helyre, ha az ár növekszik. Ez nincs másként a munkapiacra sem.

Mit lehet ennek fényében gondolni a „rabszolgotörvényről”?

Ahhoz, hogy ezt megválaszoljuk, érdemes azon is elgondolkodni, érdemes-e *egyáltalán* korlátozni a dolgozók munkaidejét. Ahogy fentebb láttuk, ha egy vállalat többet szeretné dolgoztatni a

munkásait, azt meg kell fizetnie. Ha egy dolgozó erre hajlandó, az azért lehet, mert az érte kapott pluszjövedelmet többre értékeli, mint a feláldozott szabadidőt.

Ha valami a vállalatnak és a dolgozónak is megéri, miért korlátozzuk?

Erre érkezhetsz az az ellenvetés, hogy de hiszen a munkaadónak olykor erőfölénye van a munkással szemben – olykor valóban, de ez amellet lehet érv, hogy bizonyos munkásokat alulkompenzálnak: az, hogy egy ilyen alulkompenzáció elsősorban alacsony bérben, rossz munkakörülményekben vagy hosszú munkaórákban jelentkezik, nem egyértelmű.

Adott teljes kompenzáció mellett ha a kompenzáció egyik eleme (például a munkakörülmények vagy a munkaórák) a munkások számára kedvezőtlen irányba fordul, a kompenzáció más elemeinek (például a bérnek) a munkások számára kedvezőbb irányba kell változniuk. Ha ez így van, milyen indokai lehetnek egyáltalán a munkaidő szabályozásának? Az egyik lehetséges indok, ha valamilyen mértékben paternalisták vagyunk, azt gondoljuk például, hogy a munkás ugyan hajlandó sokáig dolgozni, de ezzel rosszat tesz magának: hosszabb távon csökken a teherbíró képessége és romlik az egészsége, és szorult anyagi helyzetében a dolgozó ezt nem tudja megfelelően mérlegre tenni.

Lesz-e közös sörözés?

Egy másik indok lehet, ha azt gondoljuk, a munkások családjainak jobb, ha azok a nagyon hosszú munkaórák, és az értük kapott magasabb fizetés helyett több időt töltenek velük (bár másfelől ha veszünk mondjuk egy kelet-magyarországi munkást, aki Nyugat-Magyarországra jár dolgozni, a több túlóra az ő esetében azt is jelentheti, hogy egyszerre *több* időt tölthet a családjával). Végül, a szabadidő eltöltésében úgynevezett [network externáliák](#) jelentkeznek: a szabadidőt az emberek gyakran egymás társaságában szeretik eltölteni.

Néhány barát vagy kolléga például dönthet úgy, munka után elmennek közösen sörözni.

Ha mindenki túlórázik, de egyvalaki inkább a több szabadidőt választja, az egyedül valószínűleg nem fog elmenni sörözni.

A közös sörözés csak akkor valósul meg, ha elegenden választják a „több szabadidő” opciót. A munkaidőt korlátozó törvények egy, több szabadidő-fogyasztást lehetővé tévő egyensúly felé billenthetik a társadalmat.

Lehet tehát érvelni *általában* a munkaidő szabályozása, így egyebek mellett a túlóra-szabályozás mellett, de az, hogy mi az ilyen szabályozás optimális mértéke, meglehetősen nehéz kérdés. Emiatt nem egyértelmű, hogy hogyan kell értékeljük az új túlóra-szabályozást. Lehet munkaerőhiányt béremelés nélkül megoldani? Ahogy fentebb láttuk, nem, hacsak nem akarunk *tényleges* rabszolgaságot.

Lehet, hogy a magyar dolgozóknak többet kellene dolgozniuk, vagy többet *szeretnének* dolgozni?

Könnyen lehet, de meg kell jegyeznünk, hogy a magyar gazdaság nagy problémája az [alacsony termelékenység](#), vagyis, hogy adott munkaórák mellett túl kevés hozzáadott értéket állítunk elő. Leginkább ezen a téren kellene változást elérni, de hogy hogyan, az már egy másik cikk témája lehetne, és talán lesz is.

Forrás: https://azonnali.hu/cikk/20181203_hogyan-gondolkodjunk-a-rabszolgorvenyrol-?fbclid=IwAR3jSVTnN3dZKE0alTB7lFBTnB20wNwYwU4-4C9GRqlXU19bY1mEA8gc0EY